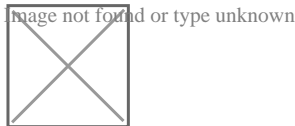

Οι τρεις «κατηγορίες» που έχουν αποδοθεί στη Θρησκειολογία (Prof. DDr. Martin Rothgangel, Καθηγητής Θρησκευτικής Παιδαγωγικής και Κοσμήτορας της Προτεσταντικής Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Βιέννης)

/ [Πεμπτούσία](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=153918>]

2. Πιθανά όρια της σημασίας που έχει η Θρησκειολογία για το Ομολογιακό Μάθημα των Θρησκευτικών: Φορμαλισμός, Ρελατιβισμός, Ουδετερότητα.

Συζητώντας επίμαχα σημεία της Θρησκειολογίας ο Klaus Stock επισημαίνει τρεις κατηγορίες που της έχουν αποδοθεί, και οι οποίες αφορούν στον ρόλο που μπορεί αυτή να διαδραματίσει μέσα στο Μάθημα των Θρησκευτικών:

1. «Η Θρησκειολογία μήπως θεωρεί αδύνατη την προσέγγιση των θρησκειών μέσω της ενσυναίσθησης / εμπίωσης (einfühlsames Verstehen); Εδώ της αποδίδεται η κατηγορία για φορμαλισμό (Formalismus) και αποπροσωποποίηση (Entpersönlichung).» 14 (Σημ. τ. Μετ: δηλ. για παράβλεψη της σημασίας που έχει η προσωπική μετοχή του ερευνητή στη διαδικασία κατανόησης της θρησκείας).

Φωτο: Σπύρος Δρόσος

2. «Μήπως η Θρησκειολογία ισοπεδώνει τελικά όλες τις θρησκείες; (Πρόκειται για την κατηγορία της ισοπέδωσης και του σχετικισμού/ρελατιβισμού)».[15]

3. «Μήπως στον χώρο της Θρησκειολογίας όλα θεωρούνται ίσα και όμοια, επειδή ακριβώς προσεγγίζονται με μεθόδους που εφαρμόζονται κατά τον ίδιο τρόπο σε όλες τις θρησκείες; (Πρόκειται για την κατηγορία της ουδετερότητας)».[16]

Αναφορικά με την πρώτη κατηγορία που έχει διατυπωθεί εναντίον της Θρησκειολογίας, θα πρέπει να επιμείνουμε στο ότι η εν λόγω κατηγορία ούτε εύστοχη είναι ούτε όμως και ευσταθεί. Ειδικοί της Συγκριτικής Θρησκειολογίας εφαρμόζουν ποιοτικές μεθόδους έρευνας από τον χώρο των κοινωνικών επιστημών, προκειμένου να αποκτήσουν μία διαφοροποιημένη κατανόηση των επιμέρους θρησκευτικών προτύπων ερμηνείας και συμπεριφοράς με βάση τη συγκεκριμένη συνάφεια που υπάρχει σε κάθε περίπτωση. Ακριβώς με αυτήν την έννοια, βλέπουμε ότι η συνεισφορά μίας Θρησκειολογίας ως κλάδου των επιστημών του πολιτισμού στο Ομολογιακό Μάθημα των Θρησκευτικών είναι περισσότερο από απαραίτητη. Ακόμα και στο πλαίσιο ενός Ομολογιακού Μαθήματος των Θρησκευτικών η θρησκευτική μόρφωση δεν συνίσταται σε μία πρόχειρη παρουσία και γνωριμία με τα θρησκευτικά φαινόμενα· απεναντίας, η θεμελιώδης θρησκευοπαιδαγωγική έννοια της Αντίληψης/Κατανόησης

(Wahrnehmung) καθιστά εμφανές, ότι η κατανόηση των θρησκευτικών φαινομένων μέσω της ενσυναίσθησης/εμβίωσης είναι αποφασιστικής σημασίας για την καλλιέργεια της θρησκευτικής μόρφωσης. Στην πραγματικότητα θα μπορούσε κανείς να συμφωνήσει εξολοκλήρου, εφόσον ο Klaus Hock διαπιστώνει:

«Κατά τη γνώμη μου, το δημιουργικό ερέθισμα που προσφέρει η Θρησκειολογία συνίσταται εν πρώτοις, στο ότι επιδεικνύει μία εξαιρετική πειθαρχία στο να παρατηρεί και να επεξεργάζεται ξένα θρησκευτικά φαινόμενα όχι όμως με μία θεολογική ματιά».[17]

Κάπως διαφορετικά είναι τα πράγματα με την δεύτερη κατηγορία (περί σχετικισμού), που έχουν αποδώσει στη Θρησκειολογία. Μέσα από μία θρησκευοπαιδαγωγική προοπτική δεν θεωρείται σε καμία περίπτωση ως κάτι το προβληματικό, το ότι στους θρησκειολογικούς κλάδους «εδώ και μερικά χρόνια συζητείται ο μετασχηματισμός της έννοιας “θρησκεία” σε μία ξεχωριστή κατηγορία (suí generis)».[18] Εδώ συναντώνται μεταξύ τους περισσότερο οι θρησκευοπαιδαγωγικές και θρησκειολογικές αναλύσεις, όσον αφορά στις διαδικασίες μετασχηματισμού θρησκευτικών φαινομένων μέσα στη συνάφεια των λεγόμενων μετανεωτερικών συνθηκών. Παρ’ όλα αυτά θα πρέπει να ρίξουμε και μία διαφορετική ματιά στις απόψεις του Klaus Stock, καθώς αυτός βλέπει «τη σχετικοποίηση» από την οποία εξαρτάται η θρησκειολογική έρευνα «εξάπαντος ως κάτι το θετικό».[19] Απέναντι σ’ αυτήν καθ’ εαυτήν τη σχετικοποίηση δεν υπάρχει κάτι που θα έπρεπε να αντικρούσουμε· αντιθέτως, η σχετικοποίηση είναι ένα θεμελιώδες δομικό στοιχείο κάθε μορφωτικής διαδικασίας. Ωστόσο, η σχετικοποίηση, σύμφωνα με τον Klaus Hock, «ασκεί μία χειραφετητική επίδραση απέναντι σε κοινωνικούς δεσμούς που έχουν φονταμενταλιστικό προσανατολισμό».[20] Βέβαια, δεν μπορούμε να παραβλέψουμε, ότι με βάση την Ψυχολογία των Προκαταλήψεων η «σχετικοποίηση» μπορεί να οδηγήσει στην ανασφάλεια και ως εκ τούτου σε φονταμενταλιστικές τάσεις. Ακριβώς για να αποφύγουμε τη δημιουργία φονταμενταλιστικών τοποθετήσεων, θα πρέπει να στοχεύουμε σε μία ισορροπημένη σχέση μεταξύ σχετικοποίησης από τη μια πλευρά και διαμόρφωσης συγκεκριμένων θέσεων ως ερμηνευτικού εργαλείου από την άλλη.

Προεκτείνοντας τις παραπάνω σκέψεις, οδηγούμαστε στην τρίτη κατηγορία που έχει αποδοθεί στη Θρησκειολογία, δηλ. στην κατηγορία περί ουδετερότητας. Ο Klaus Hock σχετικά με το θέμα αυτό εκθέτει κατά πρώτο λόγο το αντεπιχείρημα, ότι στα θρησκευοπαιδαγωγικά μοντέλα, όπως π.χ. σ’ εκείνα που ανέπτυξαν οι Tworuschka και Lähnemann, είναι πολύ ευδιάκριτοι ορισμένοι «παιδαγωγικοί στόχοι όπως η ανοχή, ο διάλογος, η διαπολιτισμική επικοινωνία και η διαθρησκειακή αλληλοκατανόηση».[21] Εντούτοις, το «επιχείρημα αυτό που

κινείται προς την κατεύθυνση της υιοθέτησης και της αποδοχής» δεν θα μπορούσε να είναι ιδιαίτερα πειστικό, καθώς ο ίδιος ο Lähnemann παρά την ανοιχτότητα που επιδεικνύει απέναντι σε θέματα διαθρησκειακής αγωγής, κάνει λόγο για μία Προτεσταντική (!) Θρησκευτική Παιδαγωγική. Ακριβώς γι' αυτό θα έπρεπε να εξηγήσουμε με περισσότερη σαφήνεια, ποια είναι η συνάφεια μέσα από την οποίαν εν τέλει προέρχονται οι παραπάνω παιδαγωγικοί στόχοι. Δεύτερον, ο Klaus Hock αποδέχεται την άποψη, ότι «κατά τη συγκεκριμένη διεξαγωγή του διαθρησκειακού διαλόγου η Θρησκειολογία δεν μπορεί να συμμετέχει συνηγορώντας υπέρ μίας συγκεκριμένης πλευράς».[22]

(συνεχίζεται)

[15] Ό.π., σελ. 52 (η υπογράμμιση δεν υπάρχει στο πρωτότυπο).

[16] Ό.π., σελ. 53 (η υπογράμμιση δεν υπάρχει στο πρωτότυπο).

[17] K. Hock, „Religionswissenschaft...“, 55.

[18] Ό.π., σελ. 52.

[19] Ό.π., σελ. 52 κ.ε..

[20] Ό.π., σελ. 53.

[21] Ebd., σελ. 54.

[22] Ό.π., σελ. 54.